

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за 2010. годину

Увод	2
Активности Народне банке Србије у 2010. години	2
Тржиште осигурања	4
Општи показатељи	4
Учесници на тржишту	7
Структура портфеља осигурања	8
Билансна сума и билансна структура.....	10
Показатељи пословања.....	13
Закључак	17

Увод

Законском регулативом надзор над највећим делом финансијског сектора поверен је Народној банци Србије. У 2010. години овај сектор је чинило 33 банке, 26 друштава за осигурање, 17 даваоца финансијског лизинга и 8 добровољних пензијских фондова.

Активности Народне банке Србије у 2010. години

У складу са стратешким циљем - креирање и одржавање сигурног и стабилног тржишта осигурања ради заштите интереса осигураника и корисника осигурања и обезбеђивања услуга и производа осигурања на квалитетан и транспарентан начин, Сектор за послове надзора над обављањем делатности осигурања (СНО) је у 2010. години наставио да усмерава своје активности у више праваца истовремено и то на: очување стабилности сектора осигурања, предузимањем мера и континуираним надзором; стварање услова за даљи развој овог сектора, доношењем подзаконске регулативе, засноване на Директивама Европске уније и међународне праксе и повећањем транспарентности рада НБС и друштава; даљи развој функције супервизије у складу са међународним стандардима и принципима IAIS-а, базиране на процени ризика и уз континуирано лиценцирање актуара и едукацију запослених.

Наиме, СНО је у току 2010. године спровео 8 непосредних контрола друштава за осигурање, од чега 6 контрола целокупног пословања друштава за осигурање и 2 контроле које се наслањају на већ извршене контроле (провера извршења наложених мера код једног друштва и провера накнадних чињеница и доказа до којих је дошла Народна банка Србије код другог друштва).

Поред наведених контрола извршено је и 18 контрола пословања субјеката који се баве заступањем (17 контрола предузетничких радњи) и посредовањем (1 контрола) у осигурању.

У циљу отклањања контролом утврђених незаконитости и неправилности у току 2010. године, Народна банка Србије је донела 5 решења којима су наложене прописане мере надзора (4 се односе на друштва за осигурање, 1 на заступника у осигурању) и 2 решења о одузимању дозволе за рад (једном заступнику и једном посреднику).

У оквиру законске и подзаконске регулативе која се односи на област осигурања, у 2010. години је донето следеће: измена Правилника о садржају и форми образаца финансијских извештаја друштва за осигурање и измена Правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за друштва за осигурање, измена Одлуке о садржини података које друштво за осигурање доставља Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података, измена Одлуке о достављању статистичких и других података друштава за осигурање, Одлука о ближим

критеријумима и начину обрачунавања математичке резерве и резерве за учешће у добити, измена Одлуке о начину утврђивања висине маргине солвентности, Одлука о основним критеријумима бонус-малус система, подацима за примену тог система и највишем бонусу, Одлука о садржини обрасца полисе осигурања од аутоодговорности и начину вођења евиденције преузетих полиса и Уредба о накнади штете на лицима.

Изменама Одлуке о садржини података које друштво за осигурање доставља Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података и Одлуке о достављању статистичких и других података друштава за осигурање је, између осталог, утврђен краћи рок за достављање годишњих података.

Изменама **Одлуке о ближим критеријумима и начину обрачунавања математичке резерве и резерве за учешће у добити** извршено је даље усаглашавање са Директивом ЕУ 2002/83 утврђивањем највише каматне стопе од стране Народне банке Србије. Такође, у складу са наведеном директивом прописана је обавеза друштава за осигурање, која обрачунавају математичку резерву бруто методом, да у напоменама приложеним уз финансијске извештаје искажу разлику између математичке резерве обрачунате нето и бруто методом.

Изменама **Одлуке о начину утврђивања висине маргине солвентности** утврђен је начин обрачуна маргине солвентности за допунско здравствено осигурање уз осигурање живота за које се обрачунава математичка резерва.

У складу са обавезама предвиђеним **Законом о обавезном осигурању у саобраћају** Народна банка Србије донела је **Одлуку о основним критеријумима бонус-малус система, подацима за примену тог система и највишем бонусу и Одлуку о садржини обрасца полисе осигурања од аутоодговорности и начину вођења евиденције преузетих полиса**. Одлуком о основним критеријумима бонус-малус система, подацима за примену тог система и највишем бонусу утврђени су основни критеријуми бонус-малус система, подаци за примену тог система и највиши бонус у осигурању од аутоодговорности, где се под бонус-малус системом подразумева утврђивање висине премије у зависности од тога да ли је осигураник у претходном периоду имао пријављену штету. Одлуком о садржини обрасца полисе осигурања од аутоодговорности и начину вођења евиденције преузетих полиса прописана је детаљна садржина уговора о осигурању од аутоодговорности-полисе осигурања од аутоодговорности и начин вођења евиденције преузетих полиса.

Влада је донела **Уредбу о накнади штета на лицима** којом је уређен начин и критеријуми за процену материјалне штете, као и начин и критеријуми за процену нематеријалне штете, у зависности од тежине телесне повреде и или нарушеног здравља, односно од степене делимичне онеспособљености за рад, као и круг лица која имају право на накнаду и

максимални износ накнаде за претрпљене болове услед смрти или тешког инвалидитета неког лица.

Тржиште осигурања

Општи показатељи ¹

У 2009. години светска економија доживела је највећу рецесију од 1930. године пошто је дошло до реалног смањења глобалног бруто домаћег производа од 1,6%. Наведени пад је био највише изражен у развијеним земљама, док је у земљама у развоју дошло до успоравања раста. Иако су земље у развоју глобално боље поднеле економску кризу од развијених, међу њима постоје значајне разлике, па је тако у већини земаља Централне и Источне Европе забележена дубока рецесија.

У наредном периоду очекује се оправак светске економије, пре свега економја САД-а, Кине и земаља у развоју. Раст Западне Европе биће спор због фискалних прилагођавања, што ће утицати и на спорији опоравак економија Централне и Источне Европе.

Глобална рецесија изазвала је пад инфлације у 2009. години и очекује се да ће инфлација остати на ниском нивоу све док се не смањи вишак понуде на тржиштима рада и добара. Овакав низак ниво инфлације требао би да се задржи и као последица смањења државне потрошње у циљу умањења буџетских дефицита, што ће за последицу имати и успорен економски раст.

У 2009. години у свету је дошло до реалног смањења укупне премије од 0,3% као последица успореног раста премија због економске кризе, што је мање него у 2008. години, када је ово смањење износило 4,1%. Реалан пад глобалне премије *животних осигурања* од 0,8% резултат је смањења од 1,4% у развијеним земљама и успореног раста од 4,6% у земљама у развоју. Економска криза значајно је умањила продају *unit-link* производа, поготово у развијеним земљама, али је дошло до раста традиционалних производа животног осигурања. Упркос економској кризи *неживотна осигурања* забележила су реалан раст од 0,4% у 2009. години. Премије су незнатно пале за 0,1% у развијеним земљама, док је у земљама у развоју остварен раст од 3,3%. Након више година профитабилности, у 2009. години остварени просечни конбиновани ратио неживотних осигурања износио је 102%, упркос малим губицима од природних катастрофа.

Највећу остварену премију на светском нивоу у 2009. години бележиле су САД, са учешћем од 28,03%, а заједно са Јапаном и Великом Британијом покривале скоро половину светског тржишта, док је Србија према оствареној премији на 70. месту у свету.

¹ Извор: Swiss Re, Sigma No 2/2010.

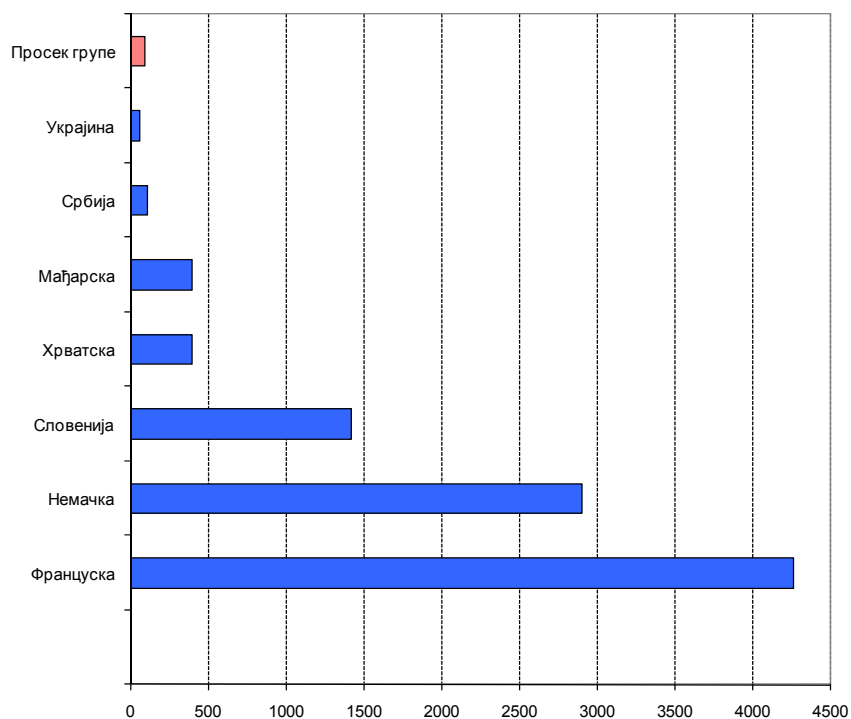
Сектор осигурања у Србији је неразвијен и, по степену развијености, налази се знатно испод просека земаља чланица Европске уније. У прилог томе говоре показатељи развијености тржишта осигурања - однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику.

Учешће премије у БДП у 2009. год. у Србији у односу не неке европске земље, у%			
	Живот	Неживот	Укупно
Велика Британија	9,9	3,0	12,9
Швајцарска	5,5	4,5	10,0
Немачка	3,3	3,8	7,1
Словенија	1,8	4,2	6,0
Чешка	1,7	2,3	4,0
Мађарска	1,6	1,5	3,1
Хрватска	0,8	2,1	2,8
Просек групе	1,5	1,3	2,8
Грчка	1,0	1,0	2,0
Србија	0,3	1,6	1,9
Румунија	0,3	1,5	1,9
Литванија	0,4	1,0	1,4
Турска	0,2	1,1	1,3

Наиме, према учешћу премије у бруто домаћем производу у 2009. год. од 1,9% (у 2004. год. 1,6%) Србија је на 66. месту на свету, док овај показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи чак 8,43%. Међутим, у поређењу са групом, формираном према методологији Swiss Re-а, у коју су између осталих сврстани Србија, Словенија, Чешка, Мађарска, Пољска, Хрватска, Бугарска и Румунија, чији је просек 2,8%, може се закључити да је Србија на задовољавајућој позицији, обзиром да Грчка и Румунија бележе скоро идентичан ниво овог показатеља, док се земље као што су Литванија и Турска налазе иза Србије.

Према премији по становнику у 2009. год. од 110 USD или 76 евра (у 2004. год. 52 USD односно 38 евра) Србија заузима 66. место у свету, а исти показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи 2.772 USD. На првом месту је Холандија са 6.555 USD, а следе Швајцарска и Луксембург, док Словенија са 1.418 USD и Хрватска са 402 USD заузимају 28. односно 42. место.

Премија по становнику у 2009. год. у неким европским земљама
у USD

Извор: Swiss Re, Sigma No 2/2010

Развој тржишта осигурања у Србији мерен растом премије показује позитиван тренд. Укупна премија у 2010. год. у односу на премију у 2009. год. порасла је за 5,6% што у односу на прошлогодишњи пораст када је повећање било свега 2,6% представља побољшање.

У укупном финансијском сектору (банке, лизинг осигурање, и добровољни пензионери фондови) осигурање по билансној суми, капиталу и броју запослених заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2010. год. која је износила 2.759 млрд. дин. банке учествују са 91,8%, а друштва за осигурање са 4,2%.

Учешће у укупном финансијском сектору у %

	Банке			Лизинг			Осигурање			ДПФ		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Билансна сума	89.3	90.8	91.8	6.2	4.7	3.6	4.3	4.2	4.2	0.2	0.3	0.4
Капитал	93.0	92.1	92.5	1.4	1.9	1.5	5.6	6.0	6.0			
Број запослених	72.2	72.5	71.8	1.2	1.1	1.1	26.2	25.9	26.8	0.5	0.4	0.3

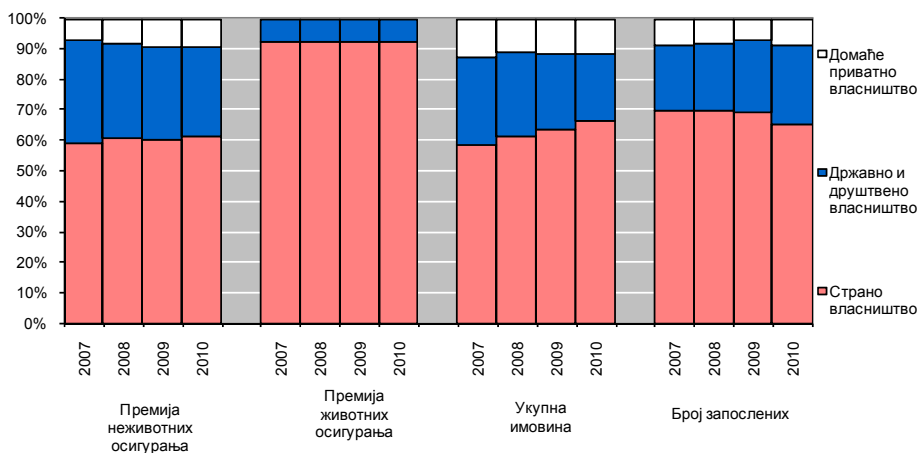
Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

У 2010. години у Србији послује 26 друштава за осигурање, и њихов број се није променио у односу на претходну годину. Искључиво пословима осигурања бави се 22 друштва, а само пословима реосигурања 4 друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се 7 друштва, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а и животним и неживотним осигурањем 6 друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала од 26 друштава за осигурање у 2010. години 19 је у већинском страном власништву, док је 7 друштава у домаћем власништву.

Преглед података према власничкој структури

Успешним процесом приватизације у протеклом периоду, као и уласком на тржиште иностраних компанија добијањем green field лиценци (11 од 2005. године), друштва за осигурање у страном власништву у 2010. години бележе и раније преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 92,5%, премији неживотних осигурања са 61,1%, укупној имовини са 66,7%, као и у броју запослених са 65,6%.

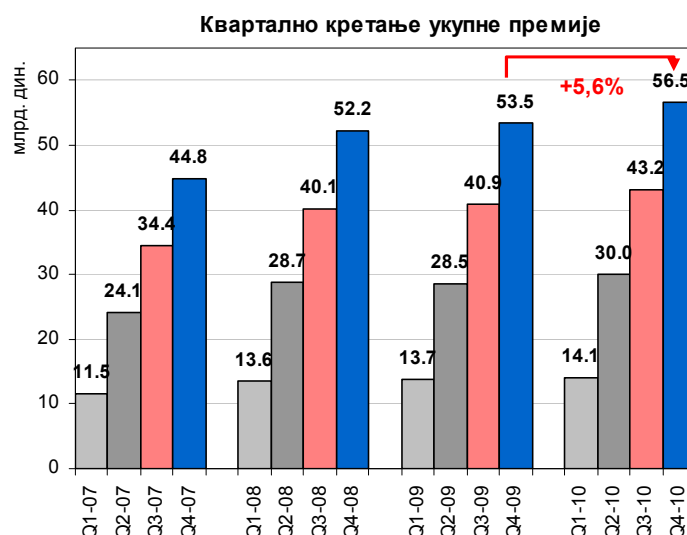
Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествује и: 16 банака које су добиле дозволу за обављање послова заступања, 77 правних

лица, 117 физичких лица-предузетника, док је сертификат за заступање односно посредовање добило 11.418 физичких лица.²

Структура портфеља осигурања

У 2010. год. друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 56,5 млрд.дин. (536 мил. евра или 713 мил. USD)³, што представља номинално повећање за 5,6% у односу на премију у претходној години.

У структури премије у 2010. год. учешће неживотних осигурања износило је 83,5%, док се учешће животних осигурања повећало са 14,7% у 2009. год. на 16,5% у 2010. години, захваљујући оствареном порасту од 18,7% у односу на претходну годину.

У структури укупног портфеља само пет врста неживотних осигурања и то: осигурање од последица незгоде, осигурање моторних возила, осигурање имовине од пожара и драгих опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, учествује са 75%. Аутоодговорност која је у 2006. години преузела водеће учешће од имовинских осигурања, задржава га и у 2010. години са 33,3%. Осигурањем од аутоодговорности у 2010. години бавило се 11 друштава за осигурање. Применом одредаба новог Закона о обавезном осигурању у саобраћају, као и подзаконске регулативе која се односи на примену бонус-малус ситета, може се очекивати даље унапређење овог значајног сегмента српског тржишта осигурања.

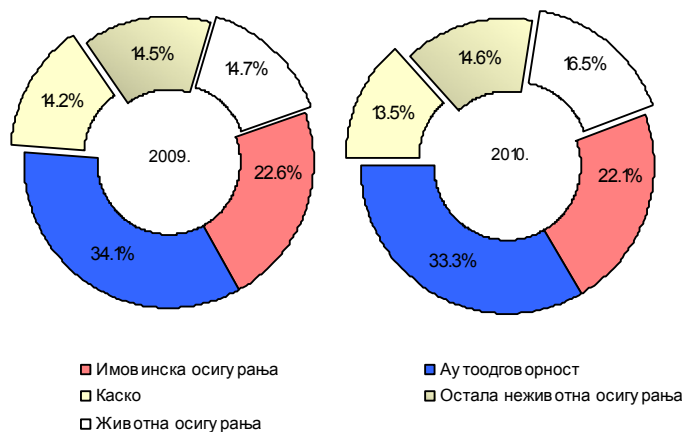
² Стање на дан 7. април 2011. године.

³ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. децембар 2010. године

Очекивани ефекти финансијке кризе у виду пада премије необавезних осигурања који су се одразили у 2009. год. ублажени су крајем 2010. године, кроз бележење номиналног раста премије имовинских осигурања и осигурања моторних возила – каско.

Имовинска осигурања настављају да смањују своје учешће и у 2010. години на 22,1%, и поред пораста премије од 3,7% у односу на претходну годину, док осигурање моторних возила – каско, врста осигурања која је до краја 2008. године бележила најзначајније повећање учешће, у 2010. години бележи даљи пад у односу на претходну годину и то са 14,2% на 13,5%, бележећи благи раст премије од 0,3%.

Укупна премија према врстама осигурања
у 2009. год. и 2010. год.

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 3 друштва са преко 15% у укупној премији, другу 5 друштва са учешћем мањим од 15% и трећу 14 друштава са мање од 3%, указује на настављање тренда значајнијег смањења концентрације портфеља, започетог у 2007. години, кад је концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом (1.523) први пут била умерена, да би у 2010. години овај индекс износио 1.123.⁴

⁴ Вредности овог индекса испод 1.000 говоре у прилог да концентрација није присутна.

Учешће друштава за осигурање у укупној премији према реег групама ¹⁾								
Група		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I	Учешће у %	74.2	64.9	63.4	59.0	69.6	65.8	62.9
	Број друштава за осигурање	2	2	2	2	3	3	3
II	Учешће у %	11.8	21.5	21.6	22.1	19.0	23.2	24.7
	Број друштава за осигурање	3	4	3	2	4	5	5
III	Учешће у %	14.0	13.6	15.1	18.8	11.4	11.0	12.4
	Број друштава за осигурање	15	11	10	14	14	14	14

1) Без друштава која се баве пословима реосигурања.

Извор: Народна банка Србије

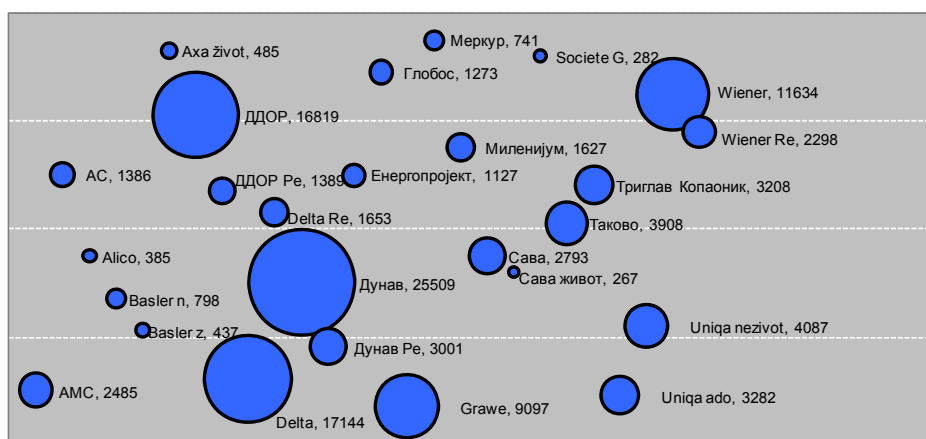
Занимљиво је да највећи део укупне премије посматрано по наведеним групама неживотних осигурања у 2010. години – 67,8% припада првој групи ранжираних друштава, док највећи део укупне премије животних осигурања – 47,2% припада другој групи.

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, у поређењу са 2009. год, повећан је у 2010. години за 18% и износи 117,1 млрд.дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 31.12.2010.
у мил. дин.

Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31.12.2010. године, 39,1% односи се на сталну имовину (од чега 20,8% на дугорочне финансијске пласмане, а 17% на некретнине), док се 60,9% односи на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 34,3%, а на потраживања по премијама 9,6%).

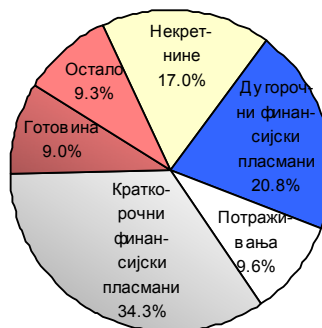
У поређењу са 2009. год. када је учешће сталне имовине износило 42,6% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 21,8%, а некретнина 19,6%), а учешће обртне имовине износило 57,4% (од чега краткорочни финансијски пласмани 28,2%, а потраживања по премијама 9,7%), може се закључити да се структура активе није значајније променила, осим успоренијег раста некретнина у односу на дугорочне пласмане и бржег раста краткорочних пласмана у односу на потраживања.

Највеће учешће у активи у последње две посматране године, имају краткорочни финансијски пласмани и то на дан 31.12.2010. године 34,3%, са растом од 43,6% у односу на претходну годину.

**Структура активе
на дан 31.12. 2009.**

**структура активе
на дан 31. 12. 2010.**

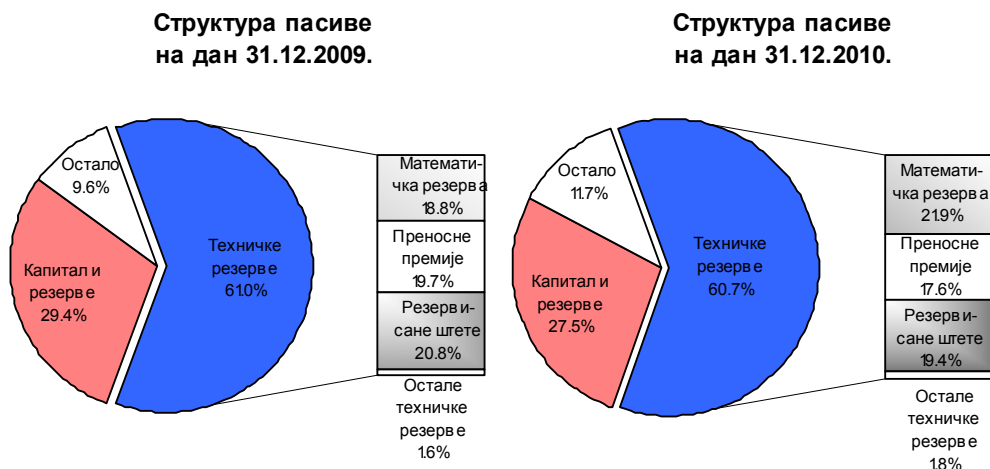

Структура пасиве

У структури пасиве на дан 31.12.2010. године техничке резерве исказују учешће од 60,7%, а капитал и резерве 27,5%.

У 2010. години задржано је преовлађујуће учешће издвајања средстава у техничке резерве. Док капитал у износу од 32,2 млрд. динара у 2010. години бележи раст по стопи од 10,5%, техничке резерве у посматраном периоду у износу од 71,1 млрд.дин бележе раст од 17,5%, при чему најзначајнији пораст у структури ових резерви је имала математичка

резерва са стопом од 37,1%. Пораст резервисаних штета од 10,2% је задовољавајући, иако нешто успоренији у односу на претходни период.

Значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања је и кретање техничких резерви и укупне премије. Наредни графикон, у коме је као базна година посматрања 2004. година, говори у прилог знатно бржег раста техничких резерви од укупне премије, што је у великој мери резултат успостављања критеријума за обрачун техничких резерви, прописаних од Народне банке Србије, као и стриктних контрола адекватности издвајања у техничке резерве, што је условило прихватање праксе осигураваача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајнијој мери штите интересе осигураника и корисника осигурања.

Показатељи пословања

Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 31.12.2010. год. у Србији је износила 14,2 млрд. динара, а гарантна резерва 26,9 млрд. динара, при чему је раст гарантне резерве био наглашенији. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 201,61%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 183,20%.

Способност друштва да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и односом **премије у самопридржају и укупног капитала**. За друштва која се баве пословима *неживотних осигурања* премија у самопридржају представља апроксимацију преузетих ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно, као и у случају осталих ризика осигуравања, као гарант покрића се користи укупан капитал, односно његови делови.

Однос премије у самопридржају и укупног капитала је у 2010. години на нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* износио 181,86%, док је у 2009. години износио 195,31%. Ова промена је последица бржег раста капитала друштава за осигурање од раста премије у самопридржају, уз обезбеђен потребан ниво солвентности.

Однос **укупног капитала и техничких резерви** друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* износио је 29,41% у 2010. години, док је у 2009. години био нешто виши у износу од 32,27% и даље је на стабилном је нивоу. Вредност наведеног односа у 2010. години указује на постојање „резерве“ од око 30% за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

Квалитет имовине

У циљу стабилизације тржишта осигурања, које је у 2004. години карактерисало одсуство сигурности улагања средстава и неизмиривање обавеза према осигураницима од стране једног броја друштава, осим перманентних контрола приступило се успостављању критеријума за улагање средстава осигурања, пре свега техничких резерви и критеријума за процену билансних позиција.

Наведене активности су утицале на побољшање квалитета активе друштава за осигурање. Наиме, посматрано према **учешћу нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи** друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, које у 2009. и 2010. години респективно износи 39,31% и 37,03%, способност друштава да измире своје обавезе је побољшана обзиром на успоренији раст наведених облика улагања у односу на раст активе у 2010. години.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће је смањено са 10,66% у 2009. години на 8,87% у 2010. години. На промену вредности овог показатеља у 2010. години у односу на 2009. годину у овим друштвима утицао је номинално већи раст укупне активе од раста наведених облика активе.

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити са проблемом немогућности извршења својих обавеза према осигураницима.

Прописивање правила за процену билансних позиција и контрола исплате штета друштава спроведене од стране НБС, као и побољшање пословне праксе од стране друштава (исплата штета, а не компензација штета са дугујућом премијом) узроковали су позитивна кретања односа **потраживања за премију и укупне уговорене премије**.

Наиме, док је овај показатељ на нивоу свих друштава која су се претежно бавила *неживотним осигурањима* у 2004. години износио 23,88%, у 2010. години износи 11,27%. У поређењу са 2009. годином када је овај показатељ износио 10,64% представља само благо смањење и то у условима присуства економске кризе.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији је смањено са 12,75% у 2009. години на 11,67% у 2010. години.

Покривеност техничких резерви прописаним облицима активе

У циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање

на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства улаже зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рочности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2010. години је приметно побољшање (забележено још у трећем тромесечју 2010. године), покривености техничких резерви у односу на 2009. годину. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у 2010. години износи 100,29%, док је у 2009. години износила 94,19%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима активе, као и покривеност техничких резерви прописаним облицима активе уз уважавање диверсификације пласмана у 2010. години су задовољени и у истом су износу од 101,74%.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у 2010. години највећим делом биле су покривене депоновањем код банака са 32%, државним хартијама од вредности са 24%, готовином са 14%, потраживањима за недоспеле премије са 9% и акцијама којима се тргује на тржишту са 6%.

У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 59%, а затим следи депоновање код банака са 30%. Посматрано у односу на структуру улагања претходне године уочава се пад учешћа улагања у државне хартије од вредности, што је последица доспећа наплате серије старе девизне штедње.

Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем се врши тзв. изравнавање ризика и заштита осигураваача од великих или масовних штета, које могу угрозити пословање друштва. За део ризика који остане у самопридржају друштва, као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Удео **меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији** указује на обим пренетих ризика у реосигурање и саосигурање. Посматрано у односу на 2009. годину овај показатељ у 2010. години бележи мањи пад и то са 88,49% на 85,89% у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*.

Посматрано по врстама осигурања проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова и осигурању ваздухоплова, иза којих следе осигурање трошкова правне заштите, осигурање финансијских губитака, осигурање

имовине од пожара и других опасности и осигурање од опште одговорности, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

У друштвима која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ у наведеном периоду креће се око 98%. Високе вредности овог показатеља у овим друштвима узрокована је преносом ризико дела премије у реосигурање, док штедни (као знатни већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигуравача.

Профитабилност

Меродавни технички резултат у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавне техничке премије у самопридржају) за сектор осигурања у Србији, као индикатор политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање у 2010. год. износи 73,55% и повољнији је у односу на 2009. годину кад је износио 76,65%.

Неповољан технички резултат у самопридржају у 2010. години остварен је код осигурања кредита, услед раста штета по судској пресуди по основу старих уговора о осигурању код једног друштва за осигурање.

Однос нето резултата и укупне активе (РОА) као мера приноса на укупну активу у 2010. години, оствареног ангажовањем средстава у пословима осигуравања, инвестирања и др. у односу на претходну годину бележи раст у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*. Вредност овог показатеља у 2010. години је била позитивна 1,62% и виша је у поређењу са 2009. годином кад је износила 0,74%, што је последица значајнијег раста нето резултата у 2010. години у односу на претходну годину.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* је, након што је у 2009. години први пут забележен позитиван однос нето резултата и укупне активе од 0,28%, у 2010. години настављен наведени тренд уз бележење овог показатеља у износу 0,89%. Овакав резултат условљен је растом нето резултата првенствено код друштава за осигурање која се дуже време баве пружањем животних осигурања.

Посматрано укупно за сва друштва у Србији која се баве пословима осигурања остварен је позитиван нето резултат и позитиван принос на укупну активу друштава од 1,44%.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рачуну, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и

тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2009. години износио 105,26%, а у 2010. години 110,28%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2009. години износио 216,81%, а у 2010. години 316,83%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ краткорочних средстава умањених за залихе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

Закључак

Из упоредних показатеља се могу издвојити следеће промене на тржишту осигурања у 2010.години у односу на претходну годину:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 18% и она износи 117,1 млрд. динара;
- Остварено је повећање капитала од 10,5 % , која износи 32,2 млрд. динара;
- Остварено је повећање техничких резерви од 17,5% (чиме је настављен тренд започет у 2009. години који карактерише њихов већи износ од износа укупно остварене премије), уз њихову пуну покривеност и у животним и у неживотним осигурањима;
- Укупна премија која је достигла у 2010. години ниво од 56,5 млрд.дин. уз стопу раста од 5,6%;
- Учешће неживотних осигурања од 83,5% у укупној премији је и даље доминантно. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи раст, као и премија код необавезних осигурања као што су имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско, које су, као последица изложености сектора осигурања утицају глобалне финансијке кризе, бележиле пад у претходној години;
- Повећано учешће животних осигурања у укупној премији са 14,7% у 2009. год. на 16,5% у 2010. год. и даље је далеко од просека 27 земаља чланица Европске уније у којима ово учешће у 2009. год. био око 61%;
- Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је, као и у 2007. години умерена, са тенденцијом даљег смањивања;

- Број друштава за осигурање од 26 остао је непромењен, као и број запослених - 11.142.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерне контроле, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.